№ 82 Аьдаіе В.

ГОМАН

Цана з перасылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—10 м. 80 фэн., на ½ году—5 м. 40 ф., на 3 месяцы—2 м. 70 ф., на 1 мес.—90 фэн.

Беларуская Віленская часопіс
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цана абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літарамі — 25 фэніг.; дробныя абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 82 (278). Год III. Вільня, 18 кастрычніка 1918 г. Цана 10 фэн. (5 кап.)

ЖЭНЕВА. 16.X. Францускія работніцкія саюзы гатуюць, як наказавае газэта „Proleter", вялікія дэманстрацыі праціў таго, што саюзьніцкія ўрады перашкаджаюць мэтам міра Вільсона.

БЭРЛІН. 17.X. „Vossische Ztg." гэтак апісавае палажэньне на фронце: заўзятае супраціўленьне нямецкага войска і адыход яго крок за крокам прыводзіць аўтоматычна да таго, што саюзьніцкія войскі у безперастанных бітвах натолькі аслабяць сваесілы, што наступленьне яшчэ прад зімой будзе задзержана. Яшчэ некалькі тыдняў і наступленьне ўзноў стане пазіцыйнай вайной.

ЛЮГАНО. 16.X. З прычыны апошніх крокаў аб міры папеж склікае на сьнежань консысторыю, у каторай будуць прымаць учасьце кардыналы ўсяго сьвету.

ЖЭНЕВА. 16.X. У Ліоне, Марсэлі і іншых мясцох паўднёвай Францыі былі маніфэстацыі за мір.

ВЕНА. 16.X. Будзе апублікаваны імпэратарскі маніфэст аб перабудове Аўстрыі ў фэдэрацыю нацыянальных гасударстваў. Кожнаму народу будзе дадзена права ў межах сваёго насяленьня утварыць нацыянальнае гасударства. Гэтыя нацыянальныя гасударствы будуць злучаны дынастыяй Габсбургаў. Накуль што будуць утвораны 4 гасударствы: нямецкае, чэскае, паўднёва-славянскае і ўкраінскае. Польскія землі будуць перададзены польскаму гасударству. Румынскае пытаньне і пытаньне аб Босьніі і Гэрцаговіне будзе разьвязана ў паразуменьні з Вэнгрыяй. Арганізацыя нацыянальных гасударстваў адбудзецца праз прадстаўніцтвы асобных народаў у аўстрыяцкім парлямэнце.

ЛЮКСЭМБУРГ. 16.X. Парлямэнт і ўрад зьвярнуліся да Вільсона з просьбай дамагацца ад Нямеччыны вываду нямецкага войска і з Люксэмбурга.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 14.X. Саюз прамышленікаў вынес пастанову, у каторай абяцае памагаць новаму нямецкаму ўраду і лічыць добрымі кроакі ўраду ў справе міру. Калі нельга будзе дайсьці пачэснага міру, то саюз пропонуе свае ўсяугі дзеля арганізацыі нацыянальнай абароны. Ен аддае ў гэткім здарэньні ўсе свае сілы, каб арганізаваць нямецкі народ да апошняй рашучай абороны.

ЦЮРЫХ. 15.X. Прадстаўніцтвы чэскай нацыянальнай рады ў сталіцах саюзьнікаў будуць ператорваны ў пасольствы.

ГААГА. Чэскія соцыял-демакраты ў адозьве заклікаюць чэскі народ утварыць дэмакратычную чэскую дзяржаву.

ВЕНА. 16.X. Спадзяюцца хуткай адстаўкі міністра міжнародных спраў Буріана.

БУДАПЭШТ. 16.X. Пры выхадзе гр. Тішы з будынку парлямэнта адзін малады чалавек прабаваў страляць у яго. Арыштаваны, ён сказаў, што бачыць у гр. Тішы непрыяцеля міра.

ВЕНА. 17.X. Глаўны камісар большэвіцкай арміі Стоянов украў два мільёны рублёў і ўцёк на аэроплянe.

ЦЮРЫХ. 15 X. Закуп урадам францускіх чыгунак выклікае ў газэтах вялікае нездаволеньне Як наказаваюць з пэўных крыніц гэта робіцца дзеля таго, каб не дапусьціць пераходу францускіх чыгунак пад амэрыканскі фінансавы контроль.

ПЕЦЯРБУРГ (В.Т.Б.). 14.X. Газэты наказаваюць з Владзівастоку: Японія запрасіла дэпутатаў усіх партый парлямэнту для азнаямленьня з палажэньнем японскага войска ў Сьбіры.

ГЭЛЬСІНГФОРС. 16.X. Заява францускага ўраду, што ён не прызнае законнага выбару фінляндзкага караля вызывае даўгія комэнтарыі ў газэтах.

РЭВЭЛЬ (В.Т.Б.). 14.X. Гамбурскае параходзтва ладзіць, пачынаючы з сягоньняшняга дня, рэгулярныя параходныя штодзенныя зносіны між Рэвэлем і Гэльсінгфорсам.

ЛЕЙПЦІГ. 16. X. Незалежнаму соцыялісту, члену Рэйхстага Вільгэльму Дітману, засуджанаму за агітацыю на 5 гадоў крэпасьці, дарована кара і ён выпушчаны на свабоду.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 16.X. Расейскае пасольства наказавае, што вестка нямецкай газэты аб пакушэньні на Леніна ў Курску зусім выдумана.

МАСКВА. „Вечер Москвы" наказавае аб арышце б. обэр-прокурора Сынода, Самарына.

КІЕЎ. 12.X. Міністэр - прэзыдэнт Лізогуб сказаў прадстаўніком газэт, што рада міністраў спадзяецца прадстаўніцтва Украіны, як незалежнага гасударства на мірным конгрэсе. Украіна прызнана незалежнай ня толькі цэнтральнымі дзяржавамі, але і нэўтральнымі дзяржавамі, дзеля гэтага яна і не падлягае ачыстцы нямецкага войска, бо нямецкае войска прышло не з ваеннымі мэтамі, а па просьбе ўкраінскага ўраду.

ШТОКГОЛЬМ. Начальнік расейскага дэпартамэнту для сярэдняй Эўропы, Радэк наказаў прадстаўніку польскага ўраду ў Маскве, што па загаду савецкага ўраду расстрэлена 4 палякі: Яркоўскі, генэральны сэкрэтар дэмакратычнага камітэту і профэсар пецярбурскага тэхнолёгічнага інстытута, інжынеры Рожноўскі і Шафранэк і польскі пан Мошчынскі. Генэральнае консульства заявіла протэст.

Сьцеражэмася новага Бабруйска!

Яшчэ ў нас не прайшло абурэньне праціў тых нялюдзкіх паступкаў, праціў таго нячуванага зьдзеку, якога палякі дапусьціліся ў Бабруйскай окупацыі, як мы ўжо павінны сьцерагчыся падобнага Бабруйска ў сябе. Справа вось у чым. Нямецкі ўрад на пытаньне прэзыдэнта Вільсона адказаў, што Нямеччына ў інтарэсах замірэньня згаджаецца вывесьці сваё войска з занятых ёю зямель.

Беларусы, як і ліцьвіны, дабіваючыся незалежнасьці, не дабіваліся яе сілай аружжа. Ня было навет ніякае магчымасьці арганізаваць сваю ваенную сілу. Беларускае войска, што пачало арганізавацца ў усходняй Беларусі і на Украіне, было абязброена і расформована. Немагчыма навет было гатавацца, каб прынамсі пасьлей у кароткі час можна было арганізаваць сваё войска. Усякія спробы ў гэтым кірунку сустракалі перашкоды, як з боку большэвікоў у Беларусі пад Маскоўшчынай, так і з боку нямецкіх окупацыйных уласьцяў у окупованай Беларусі.

У іншых варунках была Польшча. У Польшчы свабодна арганізавалася свая армія. Апрача гэтага, з палякоў з Польшчы і шляхоцкай маладзежы нашага краю быў утвораны корпус Доўбора-Мусьніцкага. Цяпер палякі гатуюцца да таго, каб, як выйдзе з Беларусі і Літвы нямецкае войска, сілком захапіць уладу ў свае рукі. Дзеля гэтага і арганізуюцца польскія легіоны. Ходзяць галасы, зусім падобныя да праўды, што ўсім кіруюць з Варшавы польскія ўрадовыя ўстановы. Адтуль-жа прабіраюцца цяпер на Беларусь легіонеры, каторым выплачвае пэнсыю польскі ўрад. Потым да гэтае асновы прылучацца некаторыя шляхціцы і панічы з Беларусі і Літвы, а таксама буза (падонкі) ўсяго грамадзянства, што рады заўсёды пажывіцца на чужы кошт. Вось вам і Бабруйская окупацыя. Няма бяды, што ўсе мясцовыя жыхары настроены праціў палякоў. Гэта ж і жыхары вялікага абшару Жлобін-Бабруйск-Магілёў бяз ненавісьці не маглі спамінаць аб палякох, аднак польскі корпус патрапіў там дзяржаць жыхараў у няволі і зьдзекавацца над імі некалькі месяцаў. Ня гледзячы на тое, што мноства з Варшавы ідзе грошай на польскую агітацыю ў Беларусі, ня гледзячы на тое, што беларускі сялянін, паняволены польскімі панамі, часта прадае сваю справу за кусок хлеба, ня гледзячы на тое, што польскае каталіцкае духавенства (беларускае каталіцкае духавенства высылаецца з Беларусі) спэкулюе на рэлігіі дзеля загону да Польшчы, ня гледзячы на ўсё гэта палякі ня маюць надзеі, каб абяздолены імі беларускі сялянін не пазнаў праўды і самахоць пайшоў у польскую няволю і хочуць сілком прылучыць наш край да Польшчы Проці гэтага польскага гвалту ўсе жыхары нашага краю павінны загадзя бараніцца.

Мая зямелька.

Ці ня ведаеце вы, людцы, дзе Беларусь сьвятая? — Там, дзе мы радзіліся, дзе жылі нашыя дзяды і прадзеды. Широка раскінулася Беларусь; абняла яна вялізныя палі, лясы і сенажаці. Есьць рознай у нас зямлі добрай і благой, але наагул, багатая Беларусь. Нашыя прадзеды калісь былі народам дужым і ні ад каго незалежным, жылі яны багата і нікога не баяліся. Ім і ўдум ня прыходзіла, што іх патомкі могуць нясьці на сваіх плячох польскае або маскоўскае ярмо дый яшчэ цёмныя, баламучаныя часамі самахоць укладаць у яго сваю шыю.

Незалежнай Беларусі часта прыходзілася бараніцца ад маскоўцаў (расейцаў), каторыя, таксама як і на іншыя краі, галіліся і на Беларускую зямлю. Як была ў 1659 г. ў беларусаў вялікая вайна з Маскоўшчынай, палякі скарысталі з гэтага і захапілі вольную і незалежную Беларусь пад сваю апеку. Каб мець сабе на Беларусі прыяцеляў, палякі надзялілі панам шмат беларускай зямлі і далі ім прывілеі (правы) над народам. І стаў беларус ужо не гаспадар на сваёй зямлі, а як-бы гасподнік. А потым накінулі яму ярмо ды пагналі ў паншчыну. Тады ён пазнаў пачом фунт ліха. Ад таго часу ён стаў за вярсту шапку ламаць прад панам, навучыўся ў руку цалаваць, польскую мову хваліць, ды вось і вырабіўся з вольнага беларуса панскі лякай. Стаў ён патрабаваць панскай ласкі, дрыжаць за сваю скуру і думаць, як гэта да пана зайсьці, каб яго ня ўзлаваць.

Як папаў наш край пад расейскую руку, новы ўрад усадзіў нам армію чыноў ды крукоў, што нічога ня дбалі аб нашую долю ды таксама смакталі нашую бяздольную вёску. У судох ды ў урадах мужыка цёмнага лупілі і ніяк ён ня мог з імі ўправіцца.

Гэта ўсё рабілася ў тыя часы, як панаваў уціск ды сьвістаў бізун. Але цяперака прыходзіць час, як народу нашаму прыдзецца паказаць, ці будзе ён магчы пастаяць

за сваю долю. Бо даўнейшы раб, катораму яшчэ дагэтуль не далі працерці свах вачэй, як стукне час волі, гатоў сагнуць шыю ды падпісацца ў даўнейшую няволю.

З газэт вядома цяпер, што вялікая эўропэйская вайна скончыцца разьвязаньнем старых путаў. Амэрыканскі прэзыдэнт не раз заявіў, што гэта вайна ня мае мэты здушыць які-небудзь народ, але абаспечыць на ўсёй зямлі спакой, асвабадзіць усе вялікія і дробныя народы ад уціску і даць ім сваю долю наладзіць так, як усякі народ прызнае сабе найвыгадней. Будуць выбірацца ува ўсякім краю сэймы, альбо будуць лісткі разсылацца і ўсякі дарослы чалавек будзе голас свой даваць у камісію, якога ён парадку жадаець для свайго краю. Каб тады не адазваўся ў нас голас даўнейшага ўціску, ды каб ня сталі мы думаць, пад кім нам быць. Гэта значыць, што ні нам, ні дзеткам нашым ніколі не засьвеціць у вачох сонейка свабоды. І як былі, так і будзем кутнікі ды господнікі. За сахой у нас ідзе гартай беларус або літвін. Чамуж ня час нанова адбудаваць Беларусь і Літву? Няхай Польшча устае на здароўе, але няхай тыя паны, што дачакалі свайго права, не накідаюць нам ціжару свае апекі. Няхай нашыя сэймы, установы, суды і школы збудуюць нашыя людзі. Гэта мы патрапім зрабіць бяз чужой апекі. Ня лезьма з здаровай галовай у старыя сеці. Ня крыйма беларускай нашай уроды. Час адбудаваць нам забытую людзьмі Беларусь.

Сусед Мацюк.

Зьезд уцекачоў-беларусаў у Маскве.

17 ліпня сёлетняга году ў Маскве адбыўся агульны зьезд уцекачоў беларусаў. „Бел. Шлях“ падае аб ім гэткія весткі:

„Уцякацтва“ было тэй галгофай, якую перайсьці мусіла частка нашага народу „на дарозе жыцьця“. І разам з гэтым «уцякацтва» стала школай, дзе народ паміма волі пазнаваў навуку аб праве народаў на самаазначаньне. У процэсе гэтае навукі зьезды беларусаў-уцекачоў у Маскве мелі вялікую ролю. Мяняючыся паглядамі і фактамі з жыцьця па ўсіх закутках Расеі праз сваіх дэлегатаў, нашыя ўцекачы ўсё балей пераконаваліся, што яны асобны народ, людзі, каторых у Расеі „ніхто ня любіць“ і каторым няма чаго здавацца на братоў“. А чужому обсэрватару зьезды былі экзамінамі, на якіх можна было бачыць тыя ўсьпехі ў палітычнай думцы, да якіх дайшла нашая ўцекачоўская маса ў Расеі.

Усяго дэлегатаў, што прадстаўлялі ўцекачоў, разселеных у 16 расейскіх губ., на гэтым зьездзе, з па ліку было 198 чалавек, а 16 чалавек ад беларусаў-мараходаў. Ня было дэлегатаў з паўдня Расеі, з Прыуральля і з Сыбіру — з якімі савецкая Расея ня мае зносін. Для таго, каб судзіць з якіх мясцовасьцяй Беларусі найбольш ёсьць у Расеі ўцекачоў, найляпей паглядзець на статыстыку—з якіх губэрняў родам дэлегаты. З іх родам з Гродненшчыны—159 чалав., з Меншчыны—24 чалав., з Віленшчыны—17 чалав., з Вітэбшчыны—5 чалав., з Ковеншчыны—2 і з Магілеўшчыны—1.

Агульны абраз дадзены ў дэлегацкіх паведамленьнях паказавае нам тыя немагчымыя варункі, у якіх жыць прыходзіцца уцекачом з Беларусі. Іх высяляюць з кватэр і пасылаюць на прымусовую работу бяз платы за працу, іх выкідаюць з чародаў пры крамах, у некаторых мясцох выносяць пастановы з забаронай прадаваць ім хлеб, іх выдаляюць з хвабрыкаў, сельскія і валасныя сходы пастанаўляюць не даваць ім ніякай падмогі, баючыся каб яны не асталіся назаўсёды ў даным месцы, бывалі прыклады, як у Саножкоўск. пав. Ряз. губ., што ім не давалі бяз грошы вады, тамака дзе мясцовыя жыхары дастаюць за працу 5—7 р., уцекачом плацяць па 1 руб., былі здарэньні, калі яны працавалі ўвесь дзень за шклянку малака, іх дзяцей навет ня хочуць пазволіць хаваць на могілках, дактары адмаўляюцца лячыць, бо ўцекачы ня могуць плаціць аптэкі не даюць лякарства з тае-ж прычыны.

Пры ўсім гэтым ад ураду помачы блізу што няма. Некаторыя з мясцовых „совдепаў“ выжываюць уцекачоў з свайго складу, а ў валасных для іх наагул месца няма. А самі „совдепы“ і камітэты часта дастаюць грошы для ўцекачоў, каторых яны ня выдаюць. Там дзе выдаецца—выдаецца мала і толькі старым і дзецям. Адзежы няма, у адным месцы, дзе 36 сем'яў, а ў іх 20 вучняў, выдадзена 5 аршын паркалю. Пайкі не выдаюцца навет салдаткам. Мука каштуе, як дзе, ад 180 да 300 руб. У некаторых мясцох выдалі пайкі: у месяц па 3 ф. жыта, 3 ф. пшаніцы, ячменю $1^1/_2$ ф. Аб благіх адносінах мясцовага насяленьня і совдепаў да ўцекачоў казалі ўсе дэлегаты, а некаторыя спаміналі аб асаблівай ненавісьці толькі да беларусаў.

Голад, холад, безрабоцьце, старцаўство (жабрацтва), якое нічога не дае (бывае што абыйшоўшы 100 хат выпрасіш на хунт хлеба).

А ў Барадзіне пад Масквой! — «адзін жах, ляпей выехаць у Сыбір». У Владзімірскай губэрні «ўсе і здаецца сам Бог процi нас»; калі ня будзе выезду, то ўцекачы «засуджаны на пагалоўнае выміраньне, бо еміны ад мясцовых жыхараў дастаць ня можна»; «што будзе ўзімку ў Саратаўскай губ. няма ведама»; Разанскі губэрскі зьезд «совдепаў» ацаніў палажэньне ўцекачоў немагчымым, — былі прыпадкі сьмерці ад голаду.

«Нас ніхто ня любіць»—чулася на зьезьдзе і гэтым разам. Мала таго, што ня любяць, але і зьдзекуюцца: адбіраюць прывезены адкуль-небудзь хлеб, б'юць высяляючы з кватэр, вывозяць і выкідаюць на станцыях чыгунак як непатрэбнае і няжывое рухамоцьце.

Зьдзекуючыся над людзьмі і грабуючы іх прыватнае дабро, не пакідаюць без увагі і агульнага народнага дабра: школьных і культурных установ, каторыя ліквідуюцца або пакідаюцца на месцы. Гэткім парадкам зьліквідавана, напрыклад, Сьвіслацкая вучыцельская сэмінарыя ў Тамбоўскай губ.

Рэзалюцыі прынятыя ўцекачамі выказаваюць протэст проці гэтага зьдзеку і гвалту».

Гэткае смутнае жыцьцё беларускіх уцекачоў у Расеі. Тымчасам мала таго, што беларусы церпяць няшчысьленыя мукі ў Расеі, нябыцьцё балей мільёна беларусаў-уцекачоў у сваёй Бацькаўшчыне ў гэты гістарычны мамэнт вельмі блага адбіваецца на справе Беларускага Народу. Зьяўляецца пытаньне: а што калі будзе плебісцыт, хто-ж падасьць голас за нашых уцекачоў? Ці заместа іх ня стануць падаваць галасы польскія легіонеры, што ў апошні час сталі масамі прыяжджаць на Беларусь (здаецца з Польшчы) і ці не расейская буржуазія, каторай гэтулькі ўцікае на Беларусь ад большэвікоў. Беларусы на гэта павінны зьвярнуць увагу.

ЧАМУ?

Хто не з учарашняга дня жыве ў Вільні, той добра ведае, што «Dziennik Wileński» ня толькі лічыцца ў нас органам польскага духавенства, але і запраўды ім ёсьць і з гэтым сам зусім не хаваецца. Дык і паготове дзіўна, што «Dz. W.» вядзе цягам дзіўна лёгкамысную палітыку, дражнячы заўсёды літвіноў, што ходаюцца з гэтулькі перашкодамі пры будаваньні незалежнае Літвы. Чаму гэта газэта „шчыра“ каталіцкая, навет па часьці клерыкальная, газэта з кс. Сонгінам на чале, друкаваная ў *дыэцэзыйнай* друкарні кс. А. Рутkоўскага грашыць вартай кары лёгкамыснасьцяй. Што ж казаць аб газэтах, у каторых не ксяндзы, але сьвецкія людзі кіруюць, калі цягам дражненьне і злосныя прычэпкі, «Schadenfreude» сустракаем у патэнтаваным каталіцкім, блізу што ўрадовым «Dzienniku Wileńskim»?! Не зьмяняе гэта палажэньне, што падпісавае «Dz. W.» якісь п. Ст. Лукашэвіч (вядомы з паміж «рэдактараў дзеля турмы»), а рэдакцыйнае пяро дзяржыць п. І. Обст, што ня ўмее зьдзержываць сябе, аўтарадумысловец апотэозаваць Польшчу і высьмеіваць літвіноў ды мяшаць іх з балотам. Не п. Обст адказавае за кірунак. «Dz. W.», але яго выдаўцы, г. зн. іх ідэолёгія.

Рэч вартая ўвагі, што каталіцкія газэты на Літве і Беларусі „Dwa Groszy“, „Goniec“ „Dzienniki“, „Przyjaciel“ паўсталі за грошы польскага духавенства, назьбіраныя ў беларускіх парахвіях, а яшчэ нядаўна і ў літоўскіх.

Ці час органу, што пышаецца культурай, цяпер, калі заранка волі ўсім народам блiснула, хлусіць і зьдзекавацца з Літвы, літвіноў і іх працы.

Чаму польскае духавенства Віленскае дыэцэзіі, паміж каторым ня мала ёсьць людзей сур'ёзна думаючых, што маюць агульную пашану, пазваляе «Dz. W.» гэтак компромітаваць сябе! Чаму маўчыць, не протэстуе?!

А духоўная ўлада, каторая аднолькава ёсьць уладай, як для палякоў, так для літвіноў і беларусаў?! „Dz. W.“ каторы корміць сваіх чытароў спозьненымі весткамі з Варшавы і Кракава, або займаецца непатрэбным дражненьнем, аб усім тутэйшым беларускім або літоўскім нічагусенькі ня піша. Адзіным адказам на пастаўленае пытаньне ёсьць тыя фальшывыя чуткі, аб прылучэньні нашага краю да Польшчы, якія нарокам распушчаюць польскія шовіністы каб ужо наперад паралiжаваць адпор жыхараў.

Станіслаў Аляшкевіч.

У Вільні і ваколіцах.

Для падпісчыкаў.

Дзеля таго, каб нашы падпісчыкі на правінцыі атрымлівалі „Гомана“ акуратна, яны павінны **падпісывацца на газэту праз свайго старшыню (Amtsvorsteher) або праз Kreishauptmann'a.** *Іначэй почта газэты не перасылае.*

Адміністрацыя.

Беларускі тэатр. У нядзелю 20-га гэтага месяца ў Беларускім

Скарб у чартоў.

(Беларуская казка).

Было два браты, жылі разам. І ў іх, як жылі, былі грошы расходавыя, гаспадарскія і яшчэ лішнія. І ў старшага брата, як ён памёр, астаўся малалецьні сын. Вось, як памёр старшы брат, усе грошы расходавыя забраў малодшы брат, а гэтага мальца ўжо дзядзька. А тыя лішнія грошы старшы брат схаваў перад тым як умерці. І ніхто іх ня знойдзець. Сталі гэнаму мальцу ўсе радзіць, што несправядліва адзін дзядзька карыстае грашмі. Тады пляменнік пайшоў да варажбіта-дзеда паваражыць аб тыя грошы, і надзеў на руку пярсьцёнак. А ў таго дзеда была дачка. Яна ўвідзела пярсьцёнак на пальцы і кажа яму: што, прышоў, мусіць, па майго бацькі аб грошы? Ен табе нічога ня скажаць. А калі хочаш, каб я табе ўсё сказала дык дай ты мне свой пярсьцёнак! Ен перша не хацеў, але тады ўзяў дый аддаў. Вось яна яму кажа: як раскажаш ты бацьку сваю крыўду, ён пойдзець у лазьню да чартоў варажыць. А ты глядзі, бяжы як можна наперад, і ўлезь у лазьню і ляж пад папкі ў яме, і слухай, што чарты будуць казаць бацьку. Ды глядзі ня кашляй, а то прападзеш! Вось ён так і зробіў. Пайшоў дзед у лазьню, прызваў двох чартоў і стаў пытацца аб грошы. Гэныя два чарты сказалі, што яны молады, ня ведаюць гэтага, а калі хто й ведае, дык гэта старшы чорт, касматы і рагаты. Вось дзед заве і старэйшага. Старэйшы чорт і кажа: я ведаю аб гэтыя грошы, ды ня дам іх, бо сам знайшоў іх увульлі, і як яны былі някшчоныя дык я іх узяў і схаваў пад вульлём у садку. Дзед той пытаецца: ці добра-ж ты іх пілнуеш? — А няго не, кажа, толькі на Вялікадня ў царкву схаджу, раз у год, палядзець за тымі, хто ў царкве. засьмяецца ці будзець шаптаць, — то гэта наш! Дзед той нішчым і ідзець дамоў. А той пляменнік ціханька вылез ды па загародзьдзю і прыбег, і сеў на лаўцы. Вось прыходзіць дзед-варажбіт і кажаць: нічога ня можна выварaжыць! Тады дачка таго шаптуна распыталася ў мальца, што казалі чэрці і кажа: заўтра-ж Вялікдзень. Як пойдуць у царкву чэрці, ты грошы гэтыя і вазьмі! Вось дождаўшыся Вялікадня, як усе паехалі ў царкву з двара, ён узяў чапель, адкапаў гэныя грошы, перахаваў іх у вулей і пераксьціў. Вярнуліся чэрці з царквы, хапіліся, што нямаш грошай, — скаголіць, плакаць... Навакол усе ходзяць, чуюць плач, а ня ведаюць гдзе і хто. А малец той дагадаўся, сядзіць ды рэдасна дыхае.

І. Сэрбаў.

Аб беларускай народнай песьні.

Агляд песьні. Няма ведама чаму ў шырокім грамадзянстве склаўся такі пагляд

клюбе спэктакль з учасьцем прыехаўшага на колькі дзён у Вільню дырэктара Беларускага Народнага Тэатру ў Менску, п. Ф. Олехновіча.

Іграць будуць „Страхі жыцьця“ або «Найляпей» драму ў 3 акт. Ф. Олехновіча. Ролю Сымона іграе аўтар.

П'есу «Страхі жыцьця» першы раз ігралі ў Менску, дзе яна мела вялізарную ўдачу. Вось што піша аб іх менскі «Беларускі Шлях»:

«...«Страхамі жыцьця» аўтар стварыў новую эпоху ў беларускай драме... Жыцьцёвая рэльефнасьць кожнага тыпу паасобку, праўдзіва-псыхолёгічнае развёртываньне актаў, глыбокія жыцьцёвыя пытаньні, бязвыхадны трагізм электрызуюць і захопліваюць публіку. Эфэктацыя сьмерцяў і жудасных акцыяў ня шкодзяць мастацкай праўдзе абраза, бо жыцьцёвых такіх фактаў можам лічыць цяпер тысячамі. Так-сама «тэма дня» ня шкодзіць сьвежасьці сымболікі «Страхаў жыцьця» на цэлыя дзесяткі гадоў. Як з літэрацкага, так і сцэнічнага боку гэты твор можна лічыць закончаным...»

Пачатак спэктаклю а 7 гадзіне ўвеч. Пасьля спэктаклю танцы.

Білеты ад 1 да 3 мар. загадзя можна купляць у рэдакцыі «Гомана» (Віленская 33).

× **Віленскі аграрны саюз** кліча ўсіх земляўласьнікаў вялікіх і малых памагчы ўсім уцекачом, асабліва ўцекачом з апушчаных немцамі часьцей Беларусі. Помач гэта можа быць у аддаваньні ў арэнду двароў і кускоў зямлі, у прыняцьці на схоўку жывёлы і інвентара, што ўцекачы прывозяць. Бюро для заяў Завальная 9.

× **Зварот эвангеліцкай колегіі.** Рэформацкая колегія варочаецца на гэтых днёх з сваім архівам у Вільню і склікае сынод каб разьвязаць гэткія пытаньні: 1) выбар прэзыдыума, 2) пытаньне аб духоўніках, 3) грашавыя справы, 4) справаздача аб дзеяльнасьці ў Расеі, 5) увядзеньне літоўскае мовы ў канцэлярскую перапіску.

× Начальнік упраўленьня Літвы наказвае аб арганізацыі камітэта, каб вярнуць вывезенае з Літвы меньне расейцамі. Заявы трэба падаваць на пісьме нямецку сьв. Юрскі проспэкт № 36 з паказаньнем імя і адрэса, сьпіску вывезенага меньня з паказаньнем, дзе яно цяпер ёсьць у Расеі.

× **Літоўскі саюз тэхнікаў.** Літоўскія тэхнікі хочуць злучыцца ў саюз, важнейшымі мэтамі каторага будуць: памагаць адбудове Літвы і памагаць вышукаваць прыродныя багацьці Літвы. Саюз будзе мець сваю асобную месячную газэту.

× **Продаж з аукцыона.** У панядзелак 21.X. у дзевяць з палавінай нараніцы у Ратушу, Дамініканская 3, пачнецца продаж з аўкцыона арыштаваных за няплату падаткаў рэчаў.

× Б. расейскі натарус Вячэслаў Новачынскі дастаў ад нямецкага ўраду пазваленьне спаўняць сваю работу ў межах Віленскага вокруга.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошнія дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
14–15	+ 19,5°	+ 5,0°
15–16	+ 15,3°	+ 9,9°
16–17	+ 18,0°	+ 10,0°

З усяго Краю.

Пытаньне аб вывадзе войска.

Швэдзкія газэты пішуць: „ці будзе выведзена нямецкае войска з зямель, што былі пад Расеяй? Ужо пры аднэй думцы аб гэтым страх абымае жыхараў. Калі б вывесьці адтуль войска і не замяніць нямецкія гарнізоны іншай збройнай сілай, дык гэта значыла б аддаць край і жыхараў у новую анархію і новыя цярпеньні. Часьці Беларусі, пакіненыя нямецкім войскам, ужо заліты большэвіцкай хваляй. Ці павінна гэта стацца і ў іншых мясцох“?

Перад прыходам большэвікоў.

20 кастрычніка з прычыны выхаду нямецкага войска закрываюцца пачтовыя канторы ў Магілёве, Коганаве, Славянасе, Талочыне, Бабры і Крупачы.

4 кастрычніка расейскі пасол у Бэрліне Ефэ апублікаваў праклямацыю усерасейскага цэнтральнага камітэту, каторая кажа, што доля Украіны, Польшчы, Літвы, Беларусі, Балтыкі і Фінляндыі зьвязана з доляй расейскай работніцкай рэвалюцыі.

Рабункі.

За месяц жнівень разбойніцкія банды падчас сваіх нападаў захапілі грашыма 140 тысяч марак.

КОЎНА. 6-га кастрычніка было тут сабраньне вялікіх земляўласьнікаў Ковенскага павету. Сабраньне выбрала прадстаўніка для перагавораў з нямецкай уладай аб разьвязаньні зямельнага пытаньня. Гэткія прадстаўнікі ўсіх паветаў склікаюцца ў Вільню. Земляўласьнікі Ковенскага павету выказалі ся ў большасьці за вечную арэнду — чынш.

У Марыямпольскім павеце гэткае сабраньне выказалася рэзка проціў гэткага разьвязаньня зямельнага пытаньня.

ГОРАДНА. Перад прыходам немцаў з Горадна ўцякла Марыя Андрэева на Млынавой № 2. Вярнуўшыся, пасьля трох гадоў нябыцьця, яна ў кватэры не знайшла ніводнае з сваіх рэчаў. Паліцыя знайшла яе рэчы ў 4 розных кватэрах каторых гаспадароў суд цяпер засудзіў у турму. Гэткіх здарэньняў у адным толькі нашым месьце можна налічыць шмат дзесяткаў. За тры гады сталася так шмат тут, яшчэ балей у Расеі, што няпраўныя гаспадары пэўне ўжо зусім супакоіліся і цяпер як громам выцяты бачучы, што ўцекачы варочаюцца.

ГОРАДНА. Уначы з 4-га кастрычніка ў інжынерным парку ўкралі з узломам 4 раменныя паясы ад 7-х да 10 арш. удаўжкі і ад 60 да 110 цм. ушыркі.

Вайна ці Мір?

ШТОКГОЛЬМ (В.Т.Б.). 14.X. Прыязная саюзьнікам «Dagens Nyheter» піша з прычыны пытаньня аб Эльзас-Лётарынгіі: Французы катэгорычна адкідаюць разьвязаньне гэтага пытаньня з помаччу плебэсцыту, яны ведаюць, што пры гэтым здарэньні без мала ўвесь Эльзас выкадацца проціў прылучэньня да Францыі і за астаўленьне ў Нямеччыне.

ВАШЫНГТОН. Штатс-сэкрэтар Лянсінг адказаў на апошнюю нямецкую ноту, між іншым, чароднае: „Трэба ясна зразумець, што пастанова аб вывадзе нямец. войскаў з занятых зямель і аб варунках замірэньня павінна быць разгледжана ваен. райчымі Амэрыкі і яе саюзнікаў. Умова павінна будзе мець абсалютныя і здаволіваючыя гарантыі, што цяперашняя ваенная высшасьць амэрыканскіх і саюзных войскаў будзе захавана. Замірэньне ня можа быць зроблена, пакуль узброенныя сілы Нямеччыны вядуць далей свае нялюдзкія, беззаконныя дзейнасьці. У той самы час, як нямецкі ўрад прапонуе амэрыканскаму мір, нямецкія падводныя лодкі топяць параходы, пры гэтым гінуць пасажыры і экіпажы. Адступаючы ў Францыі і Бэльгіі нямецкія арміі нішчаць усё. Саюзьнікі Амэрыкі ня могуць зрабіць замірэньня пакуль гэткія дзейнасьці робяцца. Далейшым варункам Амэрыкі ёсьць зьнішчэньне або прынамсі абясьсіленьне тае сілы ў Нямеччыне, каторая цяпер мае магчымасьць нарушыць сусьветны мір. Гэна тая сіла, каторая дагэтуль кіравала доляй нямецкай нацыі.

МАСКВА. Расейскія газэты цёпла вітаюць дэмакратызацыю Нямеччыны. Яны кажуць, што пролетарыят гатоў паддзяржаць нямецкія сілы проціў шовіністаў і Амэрыкі.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Прэзыдэнт Вільсон сказаў у публічнай мове: „цяпер аслабнуць і майначыць значыла б быць пабітым. Цяпер, калі пабеда ўжо відаць. Гэта азначала-б новую шматгоднюю вайну заместа міра пад нашымі варункамі“. У сэнаце праканаўньне, што адказ Вільсона будзе перад дамаганьнем бязумоўнай капітуляцыі цэнтральных дзяржаў. Газэты наказываюць аб дамаганьні Вільсона выдаліць з нямецкага пасаду дынастыю Гогэнцолернаў і бязумоўна капітуляваць.

ПАРЫЖ (Гавас). Нямецкі ўрад не адказаў на ўсё пытаньне Вільсона. З Нямеччынай мір не магчымы пакуль яе арміі не разьбіты і не зьмяніўся настрой яе ўраду.

РЫМ (Стэфані). Трэба выперадзіць, каб непрыяцелі не скарысталі з замірэньня, каб вывесьці свае арміі з цяперашняга крытычнага палажэньня.

БЭРЛІН. З прычыны апошняй ноты Вільсона газэты аднадушна і энэргічна протэстуюць проціў абвінавачаньняў нямецкіх арміяў Вільсонам і завуць іх маной. „Kreuz Zeit.“ называе новае дамаганьне Вільсона жаданьнем капітуляцыі, чаго ня будзе; „Tagl. Rund.“ кажа аб праступным самахваленьні і хваленьні пабедай; „Deut. Tag Zeit.“ кажа што адказам на новыя дамаганьні можа толькі быць концэнтрацыя ўсяго нямецкага народу каля Гіндэнбурга; «Vorwärts» кажа, каб Францыя і Англія ня вельмі нацягнула лук; «Berliner Tagbl.» кажа, што новыя дамаганьні Вільсона аддалілі нас ад міра; «Vossische Zeit.» кажа, што Вільсон пэўне хоча здаволіць прагавітых шовіністаў Францыі; „Köln. Zeit.“ кажа, што новымі сваймі дамаганьнямі Вільсон збываецца з таго давер'я, якое да яго мы мелі. Надзея на мір робіцца далёкай.

ЛОНДОН. «Times» кажа, што немцы хочуць выграць час. Навет калі немцы адойдуць да сваіх граніц, то Вільсон не абяцае ім замірэньня. «Manschester Gardian» згаджаецца на замірэньне толькі пад варункам заняцьце саюзьніцкім войскам крупаўскага завода ў Эсэне, вываду нямецкага войска з Эльзасу і каб немцы аддалі свае падводныя лодкі.

на беларускую народную песьню, быццам яна ня варта сур'ёзнае ўвагі ні дзеля свае трэсьці, ні дзеля матываў, ні дзеля свае мэлёдыі. Наагул, гэтую песьню прынята зваць чым хочаце—выцьцём, выкрыкам, галашэньнем,—але толькі ня песьняй. Мала гэтага, падымаецца навет пытаньне, ці ёсьць запраўды беларуская народная песьня, як штосьць самабытнае і як закончаная цэласьць у народным творстве. І запраўды, кожны знае шырокую песьню маскоўца і захопляваючую песьню ўкраінца, але песьня беларуса блізу што невядома, яна непапулярная.

Гэткае некарыснае прадстаўленьне аб беларускай народнай песьні склалася пад уплывам усёй злучнасьці тых вельмі благіх варункаў, у каторых праз многія вякі быў дый цяпер яшчэ ёсьць наш родны край — Беларусь. Гаротнік беларус усё жыцьцё сваё правёў у заўзятай барацьбе; ён адбіваўся ад дужэйшых непрыяцеляў, з нязвычайным упорствам бараніў сваю незалежнасьць і нацыянальнасьць. Народы, што былі ў гэткіх варунках, згінулі або растаялі, але беларус ня ўмер. Ен жыве. Праўда, ён пагалеў і агрубеў, але ў няроўнай барацьбе ўзяў верх; ён астаўся такім, якім быў можа 1000 гадоў назад. Беларус адзін захаваў зусім чыстым свой нацыянальны характар усходняга славяніна. Ен дагэтуль гаманіць на тэй мове, на якой напісана нашая першая летапісь. Беларускі фольклёр, г. зн. праданьні, казкі, загадкі, прыказі і легенды,—гэта вялізазнае багацьце. Зразумела, што беларус захаваў зусім чыстай і старавечную сваю песьню, мэлёдыйную і багатую як дзеля вялічыні, так і дзеля свае трэсьці і матываў. У ёй адбілася ўсё гора і радасьць народу, яго думы і надзеі. Вось у гэтым гістарычным значэньні беларуская песьня мае вялікую навуковую цану. Гэта памятка, па каторай магчыма да вядомае ступені прагледзіць як рытуал, так і самы быт нашых прадзедаў у старавечны час іх гісторыі, што захаваў аб сабе вельмі мала вестак у іншых крыніцах.

Абрадныя песьні. Дзеля свайго значэньня на першым месцы стаяць абрадныя песьні. Яны, як астача малітваў-песьняў, пяяных некалі пры рэлігійных абрадах,—вельмі добра ілюструюць рэлігійнае жыцьцё паганскага культу самых старых часоў.

Рэлігійныя пагляды ўсходніх славян, як ведама, былі ў цеснай залежнасьці ад віднае прыроды, на сілы каторае лічылася магчымым зрабіць так ці інакш уплыў жэртвамі, чарамі і заклінаньнямі. І вось вялікія зьмены ў прыродзе, як прыкладам асеньні і веснавы звароты сонца, былі прычынай устанаўленьня вялікіх паганскіх сьвят: Каляд, Аўсеня, Моран, Чырвонае горкі, Ярылы і Купалы. Водлуг гэтых сьвят і разгледзім важнейшыя абрадныя песьні.

(Далей будзе).

ГОРАДНА. 12 асоб, што не дзяржалі ахайна свае патрэбныя каморкі, аштрафаваны.

САПОЦЬКІН, Горадненскага п. Арыгінальны спосаб заплаціць свой доўг выдумаў работнік Аляксандар Ліс. Ен быў вінаваты свайму таварышу Кульвінскаму сто рублёў. Яны пайшлі разам красьці сьвіню. У аднэй гаспадарцы ім папалася ў рукі вялізная сьвіня вагой 7 пудоў, каторую яны прадалі за 300 мар. Купіўшы яе, аднак збаяўся свайго паступку і выгнаў купленую сьвіню вон. Там знайшоў яе законны гаспадар і ўзноў запёр яе ў свой сьвінарнік. Аляксандар Ліс астаўся вінен 100 руб. Кульвінскаму. Апрача таго, абодва пападуць пад суд.

БАЯРЫ. Тут у двох сялян ўкралі двое каней.

БЕЛАСТОК. 6-га гэтага месяца ў 9 гадз. ўвечары на Горадненскай вул. 5-б знойдзена пяцёхтыднёвае дзіця з запіскай у жыдоўскай мове: „абрэзаны ў дзень посту Гдалію, імя Абрам, законнай жыдоўскай жаніцьбы“.

БЕЛАСТОК. За апошнія дні тут украдзены 8 раменных паясоў.

На Пачтовай вуліцы выкралі злодзеі з аднае кватэры ўсю электрычную прыладу.

МІЛЕВІШКІ, Беласт. п. 39-годная Міхаліна Паўлоўская займалася профэсыанальна старцаўством (жабрацтвам), пры гэтым груба вымагала падарыць. Яна прысуджана на 14 дзён турмы.

СЭЙНЫ. Сюды шукаюць доктара, аптэкара і дантысту. Патрабуюцца таксама цырульнікі і апраўлячы (інтролігатары).

ЦЫГАЛЬНЫ (пад Скандвілямі). Банда разбойнікаў напала на двор Верпанцінскага, зьбіла яго, забіла яго сына і зусім аграбавала хату.

З Фінляндыі.

ПАРЫЖ (Гавас). Францускі ўрад прарваў свае зносіны з фінляндзкім урадам дзеля незаконнага выбара караля. Выбара нямецкага прынца даволі на тое, каб узяць назад прызнаньне незалежнасьці Фінляндыі.

ГЭЛЬСІНГФОРС. 14.Х. Новавыбраны кароль Фрыдрых-Карл сказаў, што зойме фінляндзкі пасад не раней як за два гады. Да таго часу павінен правіць краем часовы ўрад.

ГЭЛЬСІНГФОРС. 13 кастрычніка быў прачытаны прыгавор над некаторымі членамі сэйму, замяшанымі ў чырвоным перавароце. 6 дэпутатаў засуджаны на сьмерць, рэшта 15 у катаргу да 12 гадоў.

З Польшчы.

ВАРШАВА. Польскі ўрад стараецца, каб польскія дэлегаты прынімалі ўчасьце на агульным конгрэсе аб міры. У Кіеў, Букарэшт, Бэрн, Копэнгагэн і Штокгольм назначаюцца пасольствы.

ЛЮБЛІН. 14.Х. **Урадова.** Аўстрыяцкі ўрад згаджаецца перадаць упраўленьне аўстрыяцкай часьці Польшчы польскаму ўраду. У замен за гэта Аўстрыя спадзяецца даставаць з Польшчы емінныя рэчы і сырызну. Рэквізыцыі спыняюцца.

ВАРШАВА. На дамаганьне левых партый назначана аднаднеўная забастоўка. Газэты ня вышлі, школы зачынены. Левыя партыі выстаўляюць у лістоўках далёка ідучыя радыкальныя дамаганьні.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН. 15.Х. У нямецкую конституцыю ўносіцца папраўка, згодна з каторай у будучым часе абвяшчэньне вайны, а таксама мір могуць быць толькі з згодай парлямэнту.

БЭРЛІН. За начальніка патайнога імпэратарскага кабінэта заместа ф. Бэрга назначаны б. міністэр Дэльбрук.

БЭРЛІН. Тут гішпанская трасца шырыцца з дня на дзень, так што некаторыя ўстановы з трудом паддзержаваюць сваю працу.

ВЕНА. На аўдыэнцыі членаў парлямэнту ў імпэратара выясьнілі немагчымасьць скласьці міжнароднае міністэрства, бо чэхі і наагул славяне хочуць утварыць свае асобныя гасударствы. У чэскіх землях праклямавана агульная забастоўка, што пашырана навет на тэатры, концэрты і г. д.

ВЕНА. Імпэратар Карл даручыў графу Сільва Торука скласьці новы кабінэт.

ВЕНА. Міністэр міжнародных спраў, граф Буріан падаў у адстаўку.

БУДАПЭШТ. 14.Х. Б. прэзэсу вэнгерскага парлямэнту, Равэй, даручана ўтварыць міністэрства. У яго праграме, між іншым, ёсьць пункт аб перарваньні рэальнае уніі між Аўстрыяй і Вэнгрыяй і радыкалізацыя выбарнага права.

ПРАГА чэская. Тут прыняты энэргічныя меры проціў чэскіх дэмонстрацый. Каб паддзяржаць парадак будуць ужыты кулямёты і ручныя гранаты.

ВЕНА. Вялізарнае жыдоўскае сабраньне прыняло рэзалюцыю, у каторай дамагаецца, каб жыдом было дадзена раўнапраўе між народамі, учасьце жыдоўскіх упаўнамочаных на конгрэсе аб міры і прызнаньне Ерусаліма сталіцай жыдоў.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкія апавяшчэньні.

15.Х. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: У Фляндрыі непрыяцель пачаў свае сільныя штурмы між Царн і Ліс. Яму ўдалося прайсьці праз нашую пярэднюю пазіцыю. Да палудня бітва задзяржалася на фронце Кортэмарк на ўсход ад Розэляр—Ізэгэм—Мэнен. Папалудні непрыяцель яшчэ ўзяў Гансам і Кортэмарк. На рэшце фронту непрыяцель адкінуты.

Фронт нямецкага Насьледніка: У густым ранішнім тумане непрыяцель перайшоў праз Уаз і часова заняў вышыні на паўдня ад Маркін'і і на поўнач ад Орын'і. Контратакай ён быў скінены ўзноў да Уаз.

Фронт ф. Гальвіца: Між Эр і Маас амэрыканцы атакавалі вялікімі сіламі. Чатыры разы робленыя штурмы зламаліся, толькі наабапал Романь непрыяцель пасунуўся трохі.

16.Х. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: У Фляндрыі непрыяцель далей вёў свае штурмы. На адных мясцох мы ўдзяржаліся, на другіх нашыя войскі б'ючыся адышлі на заднюю лінію. На паўдня Торгу мы ўдзяржалі лінію Ліхтэнвэльт — Ізэгэм. На паўдня ад Ізэгэм непрыяцель перайшоў праз дарогу Ізэгэм-Кортрык.

Фронт нямецкага Насьледніка: Непрыяцель узноў атакаваў пасьля сільнага артылерыйскага прыгатаваньня між Боэн і Уаз. У ваколіцах Ляон заўзятыя бітвы, падчас каторых непрыяцель меў вялікія страты. На фронце Энь разведкі. Дугу між Оле і Гранфрэ, уздоўж Энь, мы пакінулі.

Фронт ф. Гальвіца: Між Аргонамі і Маас амэрыканцы вялі свае заўзятыя атакі, каторыя наагул адбіты. Амэрыканцы ўзноў мелі нязвычайна вялікія страты.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН. «Berliner Tagbl.» піша аб ваенным палажэньні. „ваеннае палажэньне гэткае, што нямецкія арміі, калі будзе патрэба, могуць зацягнуць вайну на непрыяцельскай зямлі на неаграні́чаны час. З аўтэрытэтных крыніц мы даведаваемся, што абарона бацькаўшчыны і налета забаспэчана, навет пры паўтарэньні няшчасьця, якое здарылася з Баўгарыяй“.

ВЕНА (В.Т.Б.). 14.Х. **Паўднёва-ўсходні тэатр.** Нашае адыходзячае войска мусіць весьці вялікія бітвы з паўстаўшымі цывільнымі жыхарамі ў Сэрбіі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 15.Х. У Атлянтыцкім акеане нашыя падводныя лодкі затапілі 41.000 тонн, між імі некалькі параходаў-цыстэрнаў і некалькі параходаў з ваеннымі матэр'яламі.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман.» Рэдактар Язэп Салавей.